

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

સ્પેશિયલ સિવિલ અપિલકેશન નં. ૯૫૧૭/૨૦૦૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	

=====

દિલીપભાઈ મણિલાલ પટેલ....અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા અને ર....સામાવાળા(ઓ)

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી આર.કે. મિશ્રા, એડવોકેટ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ - ૩ માટે શ્રી પ્રણવ જી. દેસાઈ, એડવોકેટ

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

તારીખ : ૨૦/૦૮/૨૦૧૭

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની રિટ પિટિશનમાં, અરજદારે તારીખ ૨૦.૦૫.૧૯૯૬ ના રોજનો પોતાની સેવા સમાપ્તિનો હુકમ, અને પુનઃસ્થાપના માટેની પોતાની અરજ નકારતો તારીખ ૨૦.૦૬.૨૦૦૮ નો હુકમ પડકાર્યો છે.

૨. સંક્ષિપ્તમાં જણાવતાં, હાલની પિટિશનના ન્યાયનિર્ણય માટે પ્રસ્તુત હકીકતો આ મુજબ જણાવી શકાય:-

અરજદાર સામાવાળા સત્તામંડળ સાથે તારીખ ૦૧.૦૩.૧૯૮૬ થી કેશિયર કમ ક્લાર્ક તરીકે કામ કરતા હતા. તારીખ ૨૨.૦૮.૧૯૮૫ ના રોજ, ઈશ્વરભાઈ હીરાભાઈ પટેલ નામના એક વ્યક્તિ દ્વારા અરજદાર, તેમના ભાઈ અને તેમના પિતા વિરુદ્ધ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૨૪ અને ૧૧૪ હેઠળ એક ફોજદારી ફરિયાદ નોંધાવવામાં આવી હતી. સદર ગુનાનું મૂળ જમીન સંબંધિત બે પરિવારો વચ્ચેનો વિવાદ હતો. સદર કેસ ફોજદારી કેસ નં. ૨૧૭૪/૧૯૮૬ તરીકે નોંધાયો હતો અને વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ, પારડી દ્વારા ચલાવવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ, પારડીએ કલમ ૩૨૬ અને ૧૧૪ હેઠળના ગુનાઓ માટે અરજદારને દોષિત ઠેરવ્યા હતા અને પ્રત્યેકને રૂ. ૧૫૦૦/- ના દંડ સાથે એક વર્ષની સાદી કેદની સજા ફટકારી હતી અને દંડ ન ભરે તો અરજદારે ત્રણ મહિનાની સાદી કેદ ભોગવવાની હતી. વિદ્વાન જજે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૨૫ અને ૧૧૪ હેઠળના ગુના માટે પણ અરજદારને દોષિત ઠેરવ્યા હતા અને રૂ. ૧૦૦૦/- ના દંડ સાથે ૯ મહિનાની સાદી કેદની સજા ફટકારી હતી અને દંડ ન ભરે તો બે મહિનાની સાદી કેદ ભોગવવાની હતી. વિદ્વાન જજે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૨૪ અને ૧૧૪ હેઠળના ગુના માટે પણ અરજદારને દોષિત ઠેરવીને રૂ. ૫૦૦/- ના દંડ સાથે છ મહિનાની મુદત માટે સાદી કેદની સજા ફટકારી હતી અને દંડ ન ભરે તો એક મહિનાની સાદી કેદ ભોગવવાની રહેશે તેવો હુકમ ફરમાવ્યો હતો.

ફોજદારી કેસ નં. ૨૧૭૪/૧૯૮૬ માં વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ, પારડી દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને હુકમથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ થઈને, અરજદારે વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ, વલસાડ સમક્ષ ફોજદારી અપીલ નં. ૨૩/૨૦૩ (જૂનો નં. ૧૩/૧૯૯૫) દાખલ કરી હતી. અરજદારને અન્ય લોકો સાથે જામીન પર મુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા અને વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ, પારડી દ્વારા ફટકારવામાં આવેલી મુખ્ય સજા અપીલના આખરી નિકાલ સુધી મોકૂફ રાખવામાં આવી હતી.

ઉપરોક્ત ફોજદારી અપીલ નં. ૨૩/૨૦૦૨ (જૂનો નં. ૧૩/૧૯૯૫) નો નિર્ણય વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ, સેકન્ડ ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ, વલસાડ દ્વારા તારીખ ૨૫.૦૯.૨૦૦૬ ના હુકમથી કરવામાં આવ્યો હતો, જેના દ્વારા વિદ્વાન એપેલેટ કોર્ટે એક વર્ષ માટે સારા વર્તનની શરતે પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટની કલમ ૪ ની જોગવાઈઓ હેઠળ લાભ આપ્યો હતો. સારા વર્તન અંગે, સિનિયર પોલીસ સબ ઇન્સ્પેક્ટર, પારડી દ્વારા તારીખ ૦૮.૦૪.૨૦૦૮ નું પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું.

તારીખ ૧૬.૦૪.૧૯૯૬ ની કારણદર્શક નોટિસ દ્વારા, સામાવાળા બેંકે અરજદાર પાસેથી ખુલાસો માંગ્યો હતો કે બેંકિંગ રેગ્યુલેશન્સ એક્ટ, ૧૯૪૯ ની કલમ ૧૦(૧)(બી) પેટા-કલમ (૧) [Section 10(10(b) Sub-clause (1)] હેઠળ તેમને બેંક સેવામાંથી શા માટે બરતરફ ન કરવા જોઈએ. અરજદારે ઉપરોક્ત કારણદર્શક નોટિસનો તારીખ ૧૪.૦૫.૧૯૯૬ ના રોજનો પોતાનો જવાબ રજૂ કર્યો હતો.

ત્યારબાદ, તારીખ ૨૦.૦૫.૧૯૬ ના હુકમ દ્વારા, અરજદારે નૈતિક અધઃપતન (મોરલ ટર્પિટ્યુડ) સમાવતો ગુનો કર્યો હોવાનું ઠેરવીને અરજદારને બેંક સેવામાંથી મુક્ત (ડિસ્ચાર્જ) કરવામાં આવ્યા હતા.

અરજદારે સ્પેશિયલ સિવિલ અપિલકેશન નં. ૮૧૧૫/૧૯૯૬ દાખલ કરીને સેવામાંથી મુક્ત કરવાના ઉપરોક્ત હુકમને પડકાર્યો હતો. સામાવાળા સત્તાવાળાઓને રજૂઆત કરવા માટે સદર પિટિશન પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હતી. અરજદારે તારીખ ૧૦.૦૫.૨૦૦૮ ની પોતાની રજૂઆતમાં એપેલેટ કોર્ટ દ્વારા પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટની કલમ ૪ હેઠળ તેમને લાભ આપવાના નિર્ણય તરફ બેંકનું ધ્યાન દોર્યું હતું. તારીખ ૨૦.૦૨.૨૦૦૯ ની વાદગ્રસ્ત વાતચીત/પત્રવ્યવહાર દ્વારા, સામાવાળાએ પુનઃસ્થાપના માટેની અરજદારની અરજ એવા કારણસર નકારી કાઢી હતી કે અપીલમાં તેમની દોષસિદ્ધિ કાયમ રાખવામાં આવી હોવાથી અને કલંક કાયમ રહેતું હોવાથી, પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ તેમને લાભ આપવામાં આવ્યો હોવા છતાં પણ તેમને સેવામાં પુનઃસ્થાપિત કરી શકાય નહીં.

૩. અરજદાર માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી મિશ્રાએ રજૂઆત કરી છે કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૨૪, ૩૨૫ અને ૩૨૬ હેઠળ અરજદારની દોષસિદ્ધિને નૈતિક અધઃપતન તરીકે ગણી શકાય નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે કથિત ગુનો બેંકના પરિસરની બહાર આચરવામાં આવ્યો હતો અને તેને તેમની સેવાઓ સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી. તેમણે જણાવ્યું છે કે અરજદારને પ્રોબેશન ઓફ

ઓફેન્ડર્સ એક્ટ હેઠળ લાભ આપવામાં આવ્યો હતો તે હકીકતના પરિપ્રેક્ષ્યમાં પુનઃસ્થાપના માટેની અરજદારની અરજ નકારી કાઢીને સામાવાળા સત્તાવાળાઓએ ભૂલ કરી છે.

જ. કાયદાની ઉપરોક્ત રજૂઆત માટે, વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી મિશ્રાએ ઠાકોરભાઈ ભગાભાઈ વિરુદ્ધ ડિસ્ટ્રિક્ટ ડેવલપમેન્ટ ઓફિસર, સુરત અને અન્ય, ૧૯૮૦ જી.એલ.આર. ૯૬૬ (Thakorbhai Bhagabhai Vs. District Development Officer, Surat & Anr., reported in 1980 G.L.R. 966) માં આ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે, જેમાં આ કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:-

“બોમ્બે પોલીસ એક્ટની કલમ ૧૩૫ સાથે વાંચતાં ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૨૩, ૩૨૪, ૧૪૯ અને ૧૪૭ હેઠળના ગુનાઓ એ અર્થમાં નૈતિક અધઃપતન સમાવતા ગુના કહી શકાય નહીં કે કથિત કૃત્યોને પ્રામાણિકતા કે સારા નૈતિક મૂલ્યો વિરુદ્ધનું અથવા અનૈતિક આચરણ કહી શકાય. ભાષા સાથે છેડછાડ કર્યા વિના કલ્પનાના કોઈપણ દ્રષ્ટિકોણથી એમ કહી શકાય નહીં કે આ કૃત્ય, જો તેને સાચું માની લેવામાં આવે તો પણ, એવું આચરણ બનશે જેને અપ્રમાણિક અથવા અનૈતિક તરીકે ઓળખાવી શકાય.

એવું વધુમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે:-

“ભાષા સાથે છેડછાડ કર્યા વિના, કલ્પનાના કોઈપણ દ્રષ્ટિકોણથી એમ કહી શકાય નહીં કે અરજદાર પર આરોપિત આ કૃત્ય, જો તેને સાચું માની લેવામાં આવે તો પણ, એવું આચરણ બનશે જેને અપ્રમાણિક અથવા અનૈતિક તરીકે ઓળખાવી શકાય.”

૫. તેમણે સ્ટેટ ઓફ એમ.પી. વિરુદ્ધ હજારીલાલ, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૮ એસ.સી. ૧૩૦૦ (State of M.P. Vs. Hazarilal, reported in AIR 2008 SC 1300) માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો હતો, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આ મુજબ અવલોકન કર્યું છે:-

“વૈધાનિક વિવેકાધીન સત્તા ધરાવતું સત્તામંડળ સજાનો હુકમ કરતાં પહેલાં કેસની તમામ આનુષંગિક હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેવા બંધાયેલું છે.

સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષના કેસમાં, સામાવાળાને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૪ સાથે વાંચતાં કલમ ૩૨૩ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા અને એક મહિનાની સાદી કેદ ભોગવવાની સજા કરવામાં આવી હતી. તેમના દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલમાં, સજા ઘટાડીને માત્ર રૂ. ૫૦૦/- નો દંડ કરવામાં આવી હતી.

માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે તેમને નૈતિક અધઃપતન સમાવતા કોઈપણ કૃત્ય માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા નહોતા અને તેમને કોઈ જઘન્ય ગુના માટે પણ સજા કરવામાં આવી નહોતી.

૬. તેમણે કાયદાના એ સિદ્ધાંત માટે મેસર્સ ગ્લેક્સો લેબોરેટરીઝ વિરુદ્ધ પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર, લેબર કોર્ટ, મેરુઠ, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૪ એસ.સી. ૫૦૫ (M/s. Glaxo Laboratories Vs. Presiding Officer, Labour Court, Meerut reported in AIR 1984 SC 505) માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે કે સંસ્થાના પરિસરમાં અથવા તેની આસપાસ કરવામાં આવેલ ગેરવર્તણૂકને કામના સ્થળ અને ફરજના કલાકો સાથે સંબંધ હોવો જોઈએ. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે નશાખોરી, લડાઈ, અશોભનીય કે અનિયંત્રિત વર્તન, અપશબ્દોનો ઉપયોગ, અન્ય કર્મચારીઓના કામમાં ગેરકાયદેસર રીતે દખલ કરવી વગેરે જેવી ગેરવર્તણૂકના અસંખ્ય કૃત્યો પોતાની રીતે (પર સે) ગેરવર્તણૂક નથી.

૭. કાયદાની ઉપરોક્ત રજૂઆતના સંદર્ભમાં વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી મિશ્રાએ એવી દલીલ કરી છે કે વિવાદના સંબંધમાં અરજદારના પોતાના પરિવારના સભ્યો વચ્ચેનો કથિત ગુનો કોઈપણ રીતે નૈતિક અધઃપતન ગણી શકાય નહીં જેના માટે તેમને બેંકની સેવામાંથી મુક્ત કરી શકાય.

૮. તેનાથી વિપરીત, સામાવાળા સત્તાવાળાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈએ ભારપૂર્વક દલીલ કરી છે કે અરજદારનું વર્તન બેંકના કર્મચારી તરીકે

બેંકના કામકાજને શોભે તેવું ન હતું, કારણ કે તેઓ ઉપરોક્ત ગુનાઓમાં સંડોવાયેલા હતા અને આખરે દોષિત ઠર્યા હતા. તેમણે જણાવ્યું છે કે અરજદારને આપવામાં આવેલ પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટનો લાભ તેમને નૈતિક અધઃપતનના ગેરવર્તનમાંથી કોઈપણ રીતે મુક્ત કરશે નહીં.

૯. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈએ પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં **એ.આઈ.આર. ૨૦૧૩ એસ.સી. ૩૩૨૫ (AIR 2013 SC 3325)** અને **એ.આઈ.આર. ૨૦૧૬ એસ.સી. ૩૫૯૨ (AIR 2016 SC 3592)** માં અહેવાલ થયેલ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે. તેમણે જણાવ્યું છે કે અરજદારે ગુનાની નોંધણી છુપાવી હતી અને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ઉપરોક્ત નિર્ણય મુજબ, અરજદારે નૈતિક અધઃપતનનો ગુનો કર્યો હોવાનું કહેવાય. તેમણે જણાવ્યું છે કે માત્ર છુપાવવું એ નૈતિક અધઃપતન સમાન ગણાશે, તેથી અરજદારને સેવામાંથી બરતરફ કરવાનો બેંકનો નિર્ણય વાજબી છે.

૧૦. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈએ **જોરાભાઈ હીરાભાઈ રબારી વિરુદ્ધ ડિસ્ટ્રિક્ટ ડેવલપમેન્ટ ઓફિસર, મહેસાણા જિલ્લો અને અન્ય, ૧૯૯૫(૨) જી.એલ.એચ. ૬૯૮ (Jorabhai Hirabhai Rabari Vs. District Development Officer, Mehsana District & Anr., reported in 1995(2) G.L.H. 698)** માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે કોઈ ગુનામાં નૈતિક અધઃપતન સમાયેલ છે કે નહીં તે પ્રશ્ન હંમેશા અલગ રાખીને અને માત્ર ગુનાના તત્વોના સંદર્ભમાં નક્કી કરી

શકાય નહીં. ગુનો કરનાર વ્યક્તિ, જે વ્યક્તિ સામે તે આચરવામાં આવ્યો છે તે વ્યક્તિ, જે રીતે અને જે સંજોગોમાં તે આચરવામાં આવ્યો હોવાનો આરોપ છે તે રીત અને સંજોગો અને સમાજના મૂલ્યો એ કેટલાક એવા પરિબલો છે જેને વ્યક્તિ દ્વારા આચરવામાં આવેલ કથિત ગુનામાં નૈતિક અધઃપતન સમાયેલ છે કે કેમ તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચતા પહેલા ધ્યાનમાં રાખવા જરૂરી છે.

૧૧. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈએ કાયદાના એ જ સિદ્ધાંત માટે ગોપાલભાઈ ખેમચંદ ઉર્ફે પટેલ વિરુદ્ધ ડિસ્ટ્રિક્ટ ડેવલપમેન્ટ ઓફિસર અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૧૦ ગુજ. ૧૫૭ (Gopalbhai Khemchand as Patel Vs. District Development Officer & Ors., reported in AIR 2010 Guj 157) માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે કે નૈતિક અધઃપતન સમાવતા કૃત્યોની તપાસ દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગોના સંદર્ભમાં થવી જોઈએ, પરંતુ તેમાં સંદર્ભના કેન્દ્રબિંદુ તરીકે નૈતિકતા અથવા તેનો અભાવ ચોક્કસપણે ધ્યાનમાં લેવાનો હોય છે.

૧૨. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈએ નરાભાઈ વેલજીભાઈ ચૌધરી વિરુદ્ધ આર.એસ.વાઘેલા, ૧૯૯૬ (૨) જી.એલ.એચ. ૨૫૧ (Narabhai Veljibhai Chaudhary Vs. R.S.VAGHELA, reported in 1996 (2) GLH 251) માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે, જેમાં તેમણે ચુકાદાના પેરાગ્રાફ નં. ૩ માં કરવામાં આવેલા અવલોકનોનો ઉલ્લેખ કર્યો છે કે

જાહેર હોદ્દો ધરાવતી વ્યક્તિને સસ્પેન્ડ કરવાનો નિયમ જાહેર જીવનમાં શુદ્ધતા જાળવવા માટેની જાહેર નીતિ પર આધારિત છે.

૧૩. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈએ કાયદાના એ સિદ્ધાંત માટે **અલ્હાબાદ બેંક અને અન્ય વિરુદ્ધ દીપક કુમાર ભોલા, (૧૯૯૭) ૪ એસ.સી.સી. ૧ (Allahabad Bank & Anr. Vs. Deepak Kumar Bhola, reported in (1997) 4 SCC 1)** માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે કે એક કર્મચારી, જેણે નૈતિક અધઃપતન સમાન ગેરવર્તણૂકમાં સંડોવાયેલો હોવાનું કહેવાય તેવો ગુનો કર્યો હોય, તેને સસ્પેન્ડ કરી શકાય છે.

૧૪. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈએ ઉપરોક્ત દલીલોના સમર્થનમાં **આર.એસ.એ. નં. ૧૨૧/૨૦૦૧ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૦૫.૦૭.૨૦૧૦ ના રામ નારાયણ શર્મા વિરુદ્ધ કેનેરા બેંક (Ram Narain Sharma Vs. Canara Bank, dated 05.07.2010 passed in RSA NO.121/2001)** ના કેસમાં માનનીય દિલ્લી હાઈકોર્ટના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે.

૧૫. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈએ શાસ્ત્રી એવોર્ડના સેક્શન ૩ પર પણ આધાર રાખ્યો છે જે શિસ્તભંગના પગલાં લેવાની પ્રક્રિયા દર્શાવે છે. અરજદારને સેવામાંથી મુક્ત કરવાનો વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરતી વખતે સામાવાળા સત્તાવાળાઓ દ્વારા સદર સેક્શન પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે સેક્શન ૩ નો શાસ્ત્રી એવોર્ડમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે અને

તે દેસાઈ એવોર્ડને સમાન વિષયવસ્તુ ધરાવતો (*pari materia*) છે. તેમણે કલમ ૫૨૧ (૧), ૫૨૧(૨)(એ), ૫૨૧(બી) નો ઉલ્લેખ કર્યો છે જે નીચે મુજબ વંચાય છે:-

“૫૨૧(૧) “ગુનો” શબ્દપ્રયોગનો અર્થ નૈતિક અધઃપતન સમાવતો કોઈપણ એવો ગુનો થશે જેના માટે કોઈ કર્મચારી કાયદાની કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળ દોષસિદ્ધિ અને સજાને પાત્ર હોય.

૫૨૧(૨)(એ) [521(a)(a)] જ્યારે મેનેજમેન્ટના અભિપ્રાયમાં કોઈ કર્મચારીએ ગુનો કર્યો હોય, સિવાય કે તેની સામે અન્યથા કાર્યવાહી કરવામાં આવી હોય, બેંક તેની સામે કાર્યવાહી કરવા અથવા કાર્યવાહી કરાવવા માટે પગલાં લઈ શકે છે; અને આવા કિસ્સામાં તેને સસ્પેન્ડ પણ કરી શકાય છે.

૧૬. ઉપરોક્ત કલમનો ઉલ્લેખ કરીને, સામાવાળા સત્તાવાળાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈએ રજૂઆત કરી છે કે અરજદારને હોદ્દા પર ચાલુ રહેવાનો કોઈ અધિકાર નહોતો અને દોષસિદ્ધિ પર, તેમને તેમની દોષસિદ્ધિની તારીખથી બરતરફ કરી શકાય છે. તેમણે જણાવ્યું છે કે “ગુનો” શબ્દપ્રયોગનો અર્થ નૈતિક અધઃપતન સમાવતો કોઈપણ એવો ગુનો થાય છે જેના માટે કર્મચારી કાયદાની કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળ દોષસિદ્ધિ અને સજાને પાત્ર હોય. કલમ ૫૨૧(૨)(એ) પર આધાર રાખીને, વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈ દ્વારા રજૂ કરાયેલી દલીલ એ છે કે જો મેનેજમેન્ટના અભિપ્રાયમાં, કોઈ કર્મચારીએ ગુનો કર્યો હોય, તો જ્યાં સુધી બેંક તેની સામે કાર્યવાહી કરવા અને તેની સામે કાર્યવાહી કરાવવા પગલાં ન લે

ત્યાં સુધી અને આવા કેસમાં, તેને સસ્પેન્ડ પણ કરી શકાય છે. આમ, બેંકિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટની કલમ ૧૦(૧)(બી) (૧) નો ઉલ્લેખ કરતા શાસ્ત્રી એવોર્ડની આ ઉપરોક્ત જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈ દ્વારા સામાવાળા બેંક દ્વારા અરજદારને મુક્ત (ડિસ્ચાર્જ) કરવાને વાજબી ઠેરવવામાં આવ્યું છે, જે એવી જોગવાઈ કરે છે કે:-

“કોઈપણ બેંકિંગ કંપની એવી કોઈપણ વ્યક્તિને નોકરી પર રાખશે નહીં કે તેની નોકરી ચાલુ રાખશે નહીં -

૧

૨

જે નાદાર જાહેર થયેલ હોય, અથવા કોઈપણ સમયે નાદાર જાહેર થયેલ હોય, અથવા જેણે ચૂકવણી સ્થગિત કરી હોય અથવા તેના લેણદારો સાથે સમાધાન કર્યું હોય, અથવા જે ફોજદારી અદાલત દ્વારા નૈતિક અધઃપતન સમાવતા ગુના માટે દોષિત ઠરેલ હોય, અથવા દોષિત ઠરેલ રહ્યો હોય;”

૧૭. આમ, વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈએ ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે હાલની પિટિશન રદ થવાને પાત્ર છે, કારણ કે ઉપરોક્ત ગુના માટે દોષિત ઠરેલા અરજદારે ગેરવર્તણૂક અને નૈતિક અધઃપતન કર્યું હોવાનું કહી શકાય અને તેના સંદર્ભમાં, અરજદારને સેવામાંથી મુક્ત કરવામાં હસ્તક્ષેપ કરી શકાય નહીં.

૧૮. મેં દાવાના પક્ષકારો માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા કરવામાં આવેલી પરસ્પરની દલીલો ધ્યાને લીધી છે.

૧૯. શરૂઆતમાં, એ નોંધવું પ્રસ્તુત રહેશે કે વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈ દ્વારા ઉદ્દેખિત ત્રણ ચુકાદાઓ જેવા કે જોરાભાઈ હીરાભાઈ (ઉપર મુજબ), ગોપાલભાઈ ખેમચંદ (ઉપર મુજબ) અને નરાભાઈ વેલજીભાઈ (ઉપર મુજબ) ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૯૩ હેઠળ હોદ્દો સંભાળતી વખતે સરપંચ વિરુદ્ધના ગુના સંબંધિત છે અને સંબંધિત સત્તાવાળાઓએ ત્યાં સદર અધિનિયમની કલમ ૫૯ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કર્યો હતો. આ કોર્ટે ઉપરોક્ત ચુકાદામાં ઠરાવ્યું છે કે ગ્રામ પંચાયતના સરપંચનો હોદ્દો એ એક જાહેર હોદ્દો છે અને તે જાહેર જીવનમાં શુદ્ધતા જાળવવા માટેની જાહેર નીતિ પર આધારિત છે. કોર્ટે કલમ ૫૭ ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લીધા પછી જે સરપંચને ફરજોના પાલનમાં ગેરવર્તણૂક અથવા શરમજનક વર્તન અથવા સત્તાના દુરુપયોગ અથવા પોતાની ફરજો બજાવવામાં સતત કસૂર કરવા બદલ અથવા પોતાની ફરજો બજાવવામાં અસમર્થ બનવા બદલ હોદ્દા પરથી દૂર કરવાને પાત્ર બનાવે છે. આમ, ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ, જે સરપંચના સંદર્ભમાં પસાર કરવામાં આવ્યા છે, જે ગ્રામ પંચાયતના કારોબારી વડા તરીકે પોતાની ફરજો બજાવતી વખતે નૈતિક અધઃપતન સમાવતા ગુનાઓ આચરે છે, તે સામાવાળા બેંકમાં સેવા આપતા કલાર્કના કેસને લાગુ પાડી શકાય નહીં.

૨૦. શ્રી દેસાઈ દ્વારા રામનારાયણ શર્મા (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં રજૂ કરાયેલ દિલ્લી હાઈકોર્ટનો ચુકાદો હાલના કેસની હકીકતોને લાગુ પડશે નહીં, કારણ કે તે એવી હકીકતોના સંદર્ભમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં એવો કર્મચારી સંડોવાયેલો હતો જેણે બેંકિંગ કલાકો દરમિયાન બેંકના મેનેજર સાથે ગાળાગાળી કરી હતી, તમાચો માર્યો હતો અને શારીરિક હુમલો કર્યો હતો. હાલના કેસમાં, અરજદારે બેંકિંગ કલાકો દરમિયાન બેંક પરિસરમાં કોઈ ગેરવર્તણૂક કરી નથી.

૨૧. અવિવાદિત હકીકત એ છે કે જે કથિત ગુના માટે અરજદારને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા તે બેંક પરિસરની બહાર બન્યો હતો, અને તેને બેંક કર્મચારી તરીકે અરજદાર દ્વારા સેવા બજાવવા સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી. તારીખ ૨૦.૦૫.૧૯૯૬ નો વાદગ્રસ્ત ડિસ્ચાર્જ હુકમ બેંકિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ, ૧૯૪૯ ની કલમ ૧૦(૧)(બી)(૧) ની શરતો અનુસાર પસાર કરવામાં આવ્યો છે. વાદગ્રસ્ત હુકમમાં દેસાઈ એવોર્ડના પેરાગ્રાફ નં. ૧૮.૨૮ સાથે વાંચતાં શાસ્ત્રી એવોર્ડના પેરાગ્રાફ નં. ૫૨૧(૧૨) નો પણ ઉલ્લેખ છે. એ નોંધવું પ્રસ્તુત છે કે અરજદારને સેવામાંથી મુક્ત કરતાં પહેલાં, તારીખ ૧૬.૦૪.૧૯૯૬ ની કારણદર્શક નોટિસમાં એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૧૪ સાથે વાંચતાં કલમ ૩૨૪, ૩૨૫, ૩૨૬ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર નૈતિક અધઃપતન સમાવતા ગુના માટે તેમની દોષસિદ્ધિને ધ્યાનમાં રાખીને અરજદારને સેવામાંથી શા માટે બરતરફ ન કરવા જોઈએ. કારણદર્શક નોટિસમાં ખાસ કરીને બેંકિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ, ૧૯૪૯ ની કલમ ૧૦(૧)(બી)(૧) નો ઉલ્લેખ છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

**કલમ ૧૦ : રોજગાર એજન્ટોની રોજગારી પર પ્રતિબંધ અને રોજગારના
અમુક સ્વરૂપો પર નિયંત્રણો (SECTION 10 : Prohibition of
employment of employment agents and restrictions on certain
forms of employment)**

૩૮

(૧) કોઈપણ બેંકિંગ કંપની-

(એ) મેનેજિંગ એજન્ટને નોકરી પર રાખશે નહીં કે તેના દ્વારા સંચાલિત
થશે નહીં; અથવા

(બી) એવી કોઈપણ વ્યક્તિને નોકરી પર રાખશે નહીં કે તેની નોકરી ચાલુ
રાખશે નહીં-

(૧) જે નાદાર જાહેર થયેલ હોય અથવા કોઈપણ સમયે નાદાર જાહેર થયેલ
હોય, અથવા જેણે ચૂકવણી સ્થગિત કરી હોય અથવા તેના લેણદારો સાથે
સમાધાન કર્યું હોય, અથવા જે ફોજદારી અદાલત દ્વારા નૈતિક અધઃપતન
સમાવતા ગુના માટે દોષિત ઠરેલ હોય અથવા દોષિત ઠરેલ રહ્યો હોય;
અથવા

આમ, કારણદર્શક નોટિસ અને મુક્ત કરવાનો વાદગ્રસ્ત હુકમ માત્ર નૈતિક
અધઃપતન સમાવતા ગુના માટે અરજદારની દોષસિદ્ધિના આધારે જ આગળ વધે
છે. કારણદર્શક નોટિસ તેમજ મુક્ત કરવાનો વાદગ્રસ્ત હુકમ, અને તારીખ

૨૬.૦૨.૨૦૦૯ નો એપેલેટ હુકમ ગુનાની નોંધણી છુપાવવા અંગેના આક્ષેપ પર મૌન છે. આવી દલીલ પાછળથી ઉપજાવી કાઢેલી દલીલ (આફ્ટરથોટ) સિવાય બીજું કંઈ નથી, તેથી તે નકારી કાઢવાને પાત્ર છે. મુક્ત કરવાના વાદગ્રસ્ત હુકમમાં ક્યાંય એવું જણાવાયું નથી કે અરજદારને સેવામાંથી એટલા માટે મુક્ત કરવામાં આવ્યા છે કારણ કે તેમણે ફોજદારી કેસમાં પોતાની સંડોવણી છુપાવી હતી. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈ કાયદાની એવી કોઈ જોગવાઈ દર્શાવવામાં અસમર્થ રહ્યા હતા જે એવી ભલામણ કરતી હોય કે કર્મચારીએ એવા ગુનાની નોંધણી વિશે માહિતી આપવાની રહેશે જે બેંકના પરિસરની બહાર બન્યો હતો અને તેમની બેંક સેવાઓ સાથે કોઈપણ રીતે જોડાયેલો નહોતો. તેથી, ગુનાની નોંધણી છુપાવવા અંગે વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈ દ્વારા રજૂ કરાયેલી દલીલ સ્વીકારવા યોગ્ય નથી.

૨૧. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ઉપરોક્ત દલીલ પર આધારિત એ.આઈ.આર. ૨૦૧૩ એસ.સી. ૩૩૨૫ અને એ.આઈ.આર. ૨૦૧૬ એસ.સી. ૩૫૮૮ માં અહેવાલ થયેલ ચુકાદાઓ હાલના કેસમાં લાગુ પડશે નહીં, કારણ કે તેઓ તદ્દન અલગ મુદ્દા સાથે સંબંધિત છે. અવતાર સિંહ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે એવા સિદ્ધાંતો નિર્ધારિત કર્યા છે કે જ્યાં ફોજદારી કેસમાં સંડોવણી અંગેની માહિતી છુપાવવામાં આવી હોય અથવા ખોટી માહિતી આપવામાં આવી હોય જ્યાં અરજી/ચકાસણી ફોર્મ ભરતા પહેલા દોષસિદ્ધિ અથવા નિર્દોષ છુટકારો પહેલેથી જ નોંધાયેલ હોય અને આવી હકીકત પાછળથી નોકરીદાતાના ધ્યાને આવે. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ ચુકાદાઓ

ફક્ત એવા કિસ્સાઓમાં જ લાગુ પડશે જ્યાં ઉમેદવારે નિમણૂક મેળવતા પહેલા ફોજદારી ગુનામાં પોતાની સંડોવણી છુપાવી હોય. હાલના કેસમાં, અરજદાર પહેલેથી જ સેવામાં હતા, અને તેમને સેવામાંથી મુક્ત કરવામાં આવ્યા તે સમયે તેમણે ૧૦ વર્ષની સેવા પૂર્ણ કરી હતી. તેથી, હાલની પિટિશનમાં સમાવિષ્ટ મુદ્દા પર ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ પર મૂકવામાં આવેલ વિશ્વાસ ભૂલભરેલો છે.

૨૨. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે હજારીલાલ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ઠરાવ્યું છે કે:-

“૭. આમ, સદર જોગવાઈના આધારે, “જ્યાં કોઈ સરકારી કર્મચારી પર ફોજદારી આરોપ હેઠળ તેની દોષસિદ્ધિ તરફ દોરી ગયેલા આચરણના આધારે કોઈ દંડ લાદવામાં આવે ત્યાં શિસ્તભંગ સત્તામંડળને કેસના સંજોગો ધ્યાનમાં લેવાની સત્તા આપવામાં આવી છે”, પરંતુ તેનો અર્થ એવો નથી થતો કે તે જે પ્રકારના કેસમાં સંડોવાયેલો હતો તે બાબત અથવા તેના પર લાદવામાં આવેલી સજાને ધ્યાને લીધા વિના, બરતરફીનો હુકમ પસાર કરવો જ જોઈએ. અમારા મતે આવું અર્થઘટન વાજબી નથી

વૈધાનિક વિવેકાધીન સત્તા ધરાવતું સત્તામંડળ સજાનો હુકમ કરતાં પહેલાં કેસની તમામ આનુષંગિક હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેવા બંધાયેલું છે. આવી સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, શિસ્તભંગ સત્તામંડળે વાજબી અને ન્યાયી રીતે વર્તવું જોઈએ. સામાવાળા સંવર્ગમાં સૌથી નીચલો હોદ્દો

ધરાવતા હતા. તેઓ માત્ર આકસ્મિક પટાવાળા હતા. વિભાગમાં તેમની સેવાનું ચાલુ રહેવું રાજ્ય માટે કોઈ બદનામી લાવશે નહીં. તેમને નૈતિક અધઃપતન સમાવતા કોઈપણ કૃત્ય માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા નહોતા. તેમને કોઈ જઘન્ય ગુના માટે સજા કરવામાં આવી નહોતી.”

૨૩. દીપક કુમાર ભોલા (ઉપર મુજબ) માં વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈ દ્વારા ઉદ્દેખિત ચુકાદામાં પેરાગ્રાફ નં. ૮ માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે:-

“૮. 'નૈતિક અધઃપતન' સમાવતો ગુનો શું છે તે દરેક કેસની હકીકતો પર આધારિત હોવું જોઈએ. “નૈતિક અધઃપતન” શબ્દને ગમે તે અર્થ આપવામાં આવે. અમને જણાય છે કે “નૈતિક અધઃપતન” સમાવતા સૌથી ગંભીર ગુનાઓમાંનો એક એવો હશે જ્યાં સામાન્ય જનતાના નાણાં સાથે વ્યવહાર કરતી બેંકિંગ કંપનીમાં નોકરી કરતી વ્યક્તિ છેતરપિંડી/બનાવટ આચરે છે અને જે નાણાં ઉપાડવા માટે તે હકદાર નથી તે નાણાં ગેરકાયદેસર રીતે ઉપાડે છે.”

સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષના કેસમાં, બેંકનો કલાર્ક બેંક સાથે છેતરપિંડી કરવાના ગુનાહિત ષડયંત્રમાં સંડોવાયેલો હતો.

હાલના કેસમાં, અરજદાર સીધી રીતે પોતાની ફરજો સાથે સંકળાયેલા હોય તેવા કોઈપણ ગુનામાં સંડોવાયેલા નથી કે તેમના દ્વારા આચરવામાં આવેલ ગુનો

કોઈપણ રીતે બેંકની કામગીરીને અસર કરી શકે તેમ નથી. આમ, ઉપરોક્ત ચુકાદામાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલ અભિપ્રાય હાલના કેસમાં લાગુ પડશે નહીં.

૨૪. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈએ શાસ્ત્રી એવોર્ડના સેક્શન ૩ પર આધાર રાખ્યો છે જે શિસ્તભંગના પગલાં લેવાની પ્રક્રિયા સૂચવે છે અને કલમ ૫૨૧ ની પેટા-કલમ ૪ માં “ગંભીર ગેરવર્તણૂક” (ગ્રોસ મિસકન્ડક્ટ) શબ્દપ્રયોગને પણ વ્યાખ્યાયિત કરે છે. તે નીચે મુજબ વંચાય છે:-

“(૪) “ગંભીર ગેરવર્તણૂક” શબ્દપ્રયોગનો અર્થ કર્મચારી તરફથી કરવામાં આવતા નીચેના કૃત્યો અને ક્ષતિઓ પૈકી કોઈપણ થશે;

(એ) બેંકની પરવાનગી સિવાય પોતાની ફરજોના ક્ષેત્ર બહારના કોઈપણ વેપાર કે વ્યવસાયમાં રોકાવું;

(બી) બેંકની બાબતો અથવા તેના કોઈપણ ગ્રાહકો અથવા બેંકના વ્યવસાય સાથે જોડાયેલ કોઈપણ અન્ય વ્યક્તિ વિશેની માહિતીનું અનધિકૃત પ્રગટીકરણ જે ગુપ્ત હોય અથવા જેનું પ્રગટીકરણ બેંકના હિતોને પ્રતિકૂળ અસર કરે તેવી સંભાવના હોય;

(સી) બેંકના પરિસરમાં નશાખોરી અથવા હુલ્લડબાજી અથવા અનિયંત્રિત કે અશોભનીય વર્તન;

(ડી) બેંકની અથવા તેના કોઈપણ ગ્રાહકોની મિલકતને ઇરાદાપૂર્વક ગુકસાન પહોંચાડવું અથવા ગુકસાન પહોંચાડવાનો પ્રયાસ કરવો;

(ઈ) મેનેજમેન્ટના અથવા ઉપરી અધિકારીના કોઈપણ કાયદેસર અને વાજબી આદેશની ઇરાદાપૂર્વકની અવિનયીતા અથવા અનાદર:

(એફ) નીચે વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ “નાની ગેરવર્તણૂક” ગણાય તેવું કોઈપણ કૃત્ય વારંવાર કરવું, “વારંવાર” એટલે કે અગાઉ ઓછામાં ઓછા ત્રણ પ્રસંગોએ ઠપકો અથવા ચેતવણી આપવામાં આવી હોય અથવા તેની સામે પ્રતિકૂળ નોંધ કરવામાં આવી હોય તે છતાં પણ પગલાં લેવાનો સિલસિલો ચાલુ રાખવો અથવા તેમાં મક્કમ રહેવું;

(જી) કામના પ્રદર્શનમાં ઇરાદાપૂર્વક ધીમા પડવું,

(એચ) બેંકના પરિસરમાં જુગાર રમવો અથવા શરત લગાવવી;

(૧) પોતાના વતી અથવા અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિના વતી સ્ટોક, શેર, જમીનગીરીઓ અથવા કોઈપણ ચીજવસ્તુઓમાં સહો રમવો;

(૨)

(જે) બેંકના હિતોને પ્રતિકૂળ હોય તેવું કોઈપણ કૃત્ય કરવું, અથવા ગંભીર બેદરકારી અથવા બેંકને ગંભીર ગુકસાન પહોંચાડે અથવા ગુકસાન પહોંચાડવાની સંભાવના ધરાવતી બેદરકારી

(કે) બેંકના ગ્રાહક અથવા કર્મચારી પાસેથી લાંચ અથવા ગેરકાયદેસર લાંચ લેવી કે આપવી:

ઉપર જણાવેલ કોઈપણ કૃત્યો અથવા ક્ષતિઓનું દુષ્પ્રેરણ અથવા ઉશ્કેરણી;”

૨૫. ઉપરોક્ત કલમ ૫૨૧(જ)(સી) બેંકના પરિસરમાં નશાખોરી અથવા દુધડબાજી અથવા અનિયંત્રિત કે અશોભનીય વર્તનનો સંદર્ભ આપે છે. ઉપરોક્ત કલમમાં વ્યાખ્યાયિત ગંભીર ગેરવર્તણૂક માત્ર એવા આચરણનો સંદર્ભ આપે છે જે જો કોઈ કર્મચારી ગેરવર્તણૂકમાં સંડોવાયેલ હોય તો બેંકના હિત માટે હાનિકારક હોય, જો તે બેંકના પરિસરની અંદર તે આચરે. માત્ર કલમ ૫૨૧(જ) (એ) બેંકના પરિસર સિવાય પોતાની ફરજોના ક્ષેત્ર બહારના કોઈપણ વેપાર કે વ્યવસાયમાં રોકાવા વિશે વાત કરે છે. આમ, શાસ્ત્રી એવોર્ડમાં વ્યાખ્યાયિત ગંભીર ગેરવર્તણૂક અરજદાર દ્વારા બેંકના પરિસરમાં આચરવામાં આવેલ કૃત્ય જેવા કોઈપણ કૃત્યો સાથે સંબંધિત નથી.

૨૬. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે મેસર્સ ગ્લેક્સો લેબોરેટરીઝ વિરુદ્ધ પ્રિસાઇડિંગ ઓફિસર, લેબર કોર્ટ, મેરઠ, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૪ એસ.સી. ૫૦૫ (M/s. Glaxo Laboratories Vs. Presiding Officer, Labour Court, Meerut reported in AIR 1984 SC 505) માં અવલોકન કર્યું છે કે:-

“નશાખોરી, લડાઈ, અશોભનીય કે અનિયંત્રિત વર્તન, અપશબ્દોનો ઉપયોગ, અન્ય કર્મચારીઓના કામમાં ગેરકાયદેસર રીતે દખલ કરવી વગેરે જેવા ગેરવર્તણૂકના અસંખ્ય કૃત્યો પોતાની રીતે (પર સે) ગેરવર્તણૂક નથી. તેમાંથી પ્રત્યેકને જે સમય અથવા સ્થળે તે આચરવામાં આવ્યું હોય તેની સાથે સહસંબંધ હોય છે.”

૨૭. હાલના કેસમાં, જોકે ઉપરોક્ત અવલોકનો કડક અર્થમાં (*stricto senso*) લાગુ પડશે નહીં, કારણ કે સર્વોચ્ચ અદાલત સ્ટેઝિંગ ઓર્ડર સાથે કામ કરી રહી હતી જેણે બેંકના પરિસરની અંદર આચરવામાં આવેલી ગેરવર્તણૂકને વ્યાખ્યાયિત કરી હતી, પરંતુ હકીકત એ રહે છે કે અરજદાર દ્વારા આચરવામાં આવેલો ગુનો બેંક પરિસરમાં નહોતો. તારીખ ૨૦.૦૫.૧૯૯૬ ના વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા, અરજદારને સેવામાંથી મુક્ત કરતી વખતે સામાવાળાએ માત્ર નૈતિક અધઃપતન સમાવતા ઉપરોક્ત ગુનાઓ હેઠળ અરજદારની દોષસિદ્ધિને જ ધ્યાનમાં લીધી છે. સામાવાળા સત્તાવાળાઓએ એ આધાર પર કેસની બિલકુલ તપાસ કરી નથી કે જે ગુનામાં અરજદાર સંડોવાયેલા હતા તેને તેમની સત્તાવાર ફરજો સાથે કોઈ સંબંધ હતો કે નહીં. ત્યારબાદ, અરજદારને સેવામાંથી મુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા, અને તેમને પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટનો લાભ આપવામાં આવ્યો હતો. તારીખ ૨૬.૦૨.૨૦૦૯ ના વાદગ્રસ્ત હુકમમાં જણાવાયું છે કે પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટ હેઠળ લાભ આપવામાં આવ્યો હોવા છતાં અરજદાર સામે દોષસિદ્ધિનું કલંક હજી પણ ચાલુ છે. એ સ્થાપિત કાયદો છે કે જો કોઈ કર્મચારી

પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટ હેઠળ લાભ મેળવે છે, તો તેનો આપોઆપ (*ipso facto*) એવો અર્થ થશે નહીં કે દોષસિદ્ધિ સંપૂર્ણપણે ભૂંસાઈ ગઈ છે, પરંતુ તે જ સમયે શિસ્તભંગ સત્તામંડળે પોતાનું મન લગાવવું પડે છે અને ફોજદારી કેસમાં કર્મચારીની સંડોવણી, ગુનાનું સ્વરૂપ, દોષસિદ્ધિ અને છેલ્લે તેના પર લાદવામાં આવેલી સજા સંબંધિત તમામ હકીકતો અને સંજોગો ધ્યાનમાં લેવા પડે છે. તારીખ ૨૬.૦૨.૨૦૦૯ નો વાદગ્રસ્ત હુકમ એવા કારણોથી રહિત છે, જે એ દર્શાવે કે સામાવાળાએ ઉપરોક્ત પાસાઓ પર અને બેંક પરિસરની બહાર અને બેંકિંગ સેવાના ક્ષેત્ર બહારના ગુનામાં અરજદારની સંડોવણી નૈતિક અધઃપતન સમાન ગણાશે કે કેમ તે મુદ્દા પર પોતાનું મન લગાવ્યું હતું. આવી સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે શિસ્તભંગ સત્તામંડળે એ તપાસ કરવાની હોય છે કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૨૪, ૩૨૫, ૩૨૬ અને ૧૧૪ ના ગુનામાં સંડોવાયેલા અને પાછળથી પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટનો લાભ મેળવનાર કર્મચારીને સેવામાં ચાલુ રાખવા પાત્ર છે કે નહીં? શિસ્તભંગ સત્તામંડળે એ પણ ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે કે શું તેમને ચાલુ રાખવાથી બેંકના હિતોને નુકસાન થશે. અરજદારના કેસની તપાસ કરતી વખતે શિસ્તભંગ સત્તામંડળ દ્વારા આવું કોઈ તર્ક અપનાવવામાં આવ્યું નથી.

૨૮. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે હજારીલાલ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ઠરાવ્યું છે કે:-

“૭. આમ, સદર જોગવાઈના આધારે, “જ્યાં કોઈ સરકારી કર્મચારી પર ફોજદારી આરોપ હેઠળ તેની દોષસિદ્ધિ તરફ દોરી ગયેલા આચરણના આધારે કોઈ દંડ લાદવામાં આવે ત્યાં શિસ્તભંગ સત્તામંડળને કેસના સંજોગો ધ્યાનમાં લેવાની સત્તા આપવામાં આવી છે”, પરંતુ તેનો અર્થ એવો નથી થતો કે તે જે પ્રકારના કેસમાં સંડોવાયેલો હતો તે બાબત અથવા તેના પર લાદવામાં આવેલી સજાને ધ્યાને લીધા વિના, બરતરફીનો હુકમ પસાર કરવો જ જોઈએ. અમારા મતે આવું અર્થઘટન વાજબી નથી

વૈધાનિક વિવેકાધીન સત્તા ધરાવતું સત્તામંડળ સજાનો હુકમ કરતાં પહેલાં કેસની તમામ આનુષંગિક હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેવા બંધાયેલું છે. આવી સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, શિસ્તભંગ સત્તામંડળે વાજબી અને ન્યાયી રીતે વર્તવું જોઈએ. સામાવાળા સંવર્ગમાં સૌથી નીચલો હોદ્દો ધરાવતા હતા. તેઓ માત્ર આકસ્મિક પટાવાળા હતા. વિભાગમાં તેમની સેવાનું ચાલુ રહેવું રાજ્ય માટે કોઈ બદનામી લાવશે નહીં. તેમને નૈતિક અધઃપતન સમાવતા કોઈપણ કૃત્ય માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા નહોતા. તેમને કોઈ જઘન્ય ગુના માટે સજા કરવામાં આવી નહોતી.”

૨૯. તેથી, ઉપરોક્ત કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્પષ્ટ કરવામાં આવેલા કાયદા મુજબ, શિસ્તભંગ સત્તામંડળ સજા લાદતાં પહેલાં કેસની તમામ આનુષંગિક હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેવા બંધાયેલું હતું.

૩૦. આ તબક્કે, હું ૧૯૮૬ જી.એલ.એચ. ૧૧૭ માં અહેવાલ થયેલ રાજબીર વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ હરિયાણા ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોને ઉપયોગી રીતે ટાંકવા માંગુ છું જે આ મુજબ છે:

“હાઈકોર્ટના ચુકાદા પરથી જણાય છે કે જોકે સંહિતાની કલમ ૩૨૩ હેઠળના ગુના માટે લાદવામાં આવેલી સજા છ મહિનાની હતી, પરંતુ અપીલકર્તા અને સહ-આરોપીઓએ પહેલેથી જ એક વર્ષથી વધુની કેદ ભોગવી લીધી હતી. સામાન્ય રીતે, આવી પરિસ્થિતિમાં અહીં હસ્તક્ષેપ કરવાની કોઈ જરૂર ન હોત. જોકે, અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન વકીલે અપીલ પર ભાર મૂક્યો છે કારણ કે અપીલકર્તા સરકારી સેવામાં છે અને જો દોષસિદ્ધિ અને સજા કાયમ રાખવામાં આવે, તો તેઓ પોતાની નોકરી ગુમાવશે. હુમલાના બંને પક્ષકારો નજીકના સંબંધીઓ હતા. રેકૉર્ડ પર એવી કોઈ સામગ્રી નથી જે દર્શાવે કે અપીલકર્તાને અગાઉ કોઈ દોષસિદ્ધિ થયેલી હતી. આવા પુરાવાના અભાવમાં, અમે અપીલકર્તાને પ્રથમ ગુનેગાર તરીકે ગણીએ છીએ. કેસના સંજોગો, ગુનાનું સ્વરૂપ અને અપીલકર્તાના ચારિત્ર્યને ધ્યાનમાં લેતાં, તેઓ પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૩ હેઠળ પ્રોબેશનના લાભો મેળવવા માટે હકદાર છે. તેમની દોષસિદ્ધિ કાયમ રાખીને અમે નિર્દેશ આપીએ છીએ કે તેમને અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ સારા વર્તનના પ્રોબેશન પર મુક્ત કરવામાં આવશે. ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ભિવાની, જેમની સમક્ષ અપીલકર્તાને

આજથી ચાર અઠવાડિયાની અંદર હાજર થવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે, તેઓ યોગ્ય ચેતવણી (એડમોનિશન) પછી તેમને મુક્ત કરશે. કેસની હકીકતોમાં અમે તેમને બોન્ડ ભરવાનો નિર્દેશ આપવો જરૂરી માનતા નથી.

૫. અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે કેસની વિશિષ્ટ હકીકતોમાં, દોષસિદ્ધિની તેમની સેવા પર અસર થવી જોઈએ નહીં.”

૩૧. સામાવાળાનો એવો કેસ નથી કે અગાઉ પણ અરજદાર કોઈપણ ગુના કે ગેરવર્તણૂકમાં સંડોવાયેલા હતા. અરજદારને સેવામાંથી મુક્ત કરતાં પહેલાં સામાવાળા દ્વારા સદર પાસાને પણ ધ્યાને લેવામાં આવ્યું નથી.

૩૨. કાયદા અને હકીકતોના ઉપરોક્ત ચુકાદાના આધાર પર, મારા સુવિચારિત અભિપ્રાય મુજબ, વાદગ્રસ્ત હુકમો રદબાતલ અને બાતલ કરવાને પાત્ર છે, કારણ કે તેઓ ઉપરોક્ત પાસાઓ પર મન ન લગાવવાની ક્ષતિથી પીડાય છે. જો કે, આ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોના સંદર્ભમાં અરજદારના કેસની પુનઃતપાસ કરવા માટે મામલો સામાવાળા સત્તાવાળાઓને પરત (રિમાન્ડ) મોકલવામાં આવે છે. આજથી ત્રણ મહિનાના સમયગાળામાં અરજદારને સુનાવણીની તક આપ્યા પછી સામાવાળા સત્તાવાળાઓ દ્વારા જરૂરી હુકમો પસાર કરવામાં આવે.

૩૩. પિટિશન અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવે છે. ઉપરોક્ત મર્યાદા સુધી રુલ આખરી કરવામાં આવે છે.

(એ.એસ. સુપેરિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.